

Anticipating the management model of asymmetric wars in the field of defense of popular forces

1

Vol. 5
Winter 2024
P.P: 223-252

Eisa Habibi¹ | Seyed Rasool Agha Davood Jolfaei² | Mashala Valikhani
Dehaghani³

Research Paper

Received:
22 December 2023
Accepted:
10 February 2024

Abstract

This research has been done with the aim of anticipating the management of asymmetric war in the field of defense of popular forces with a mixed approach. For this purpose, first, documents about asymmetric wars were collected and analyzed by content analysis method, and the factors of the model were identified and extracted. Then, the activists in the field of asymmetric wars were interviewed in relation to the obtained factors, and by combining the results obtained from the qualitative stage, a three-dimensional model for the management of asymmetric wars was obtained, and in the quantitative part, the dimensions and components of the model were tested by the structural equation model. The results of the research show that the dimensions of the model have adequate explanatory power. These dimensions include: structural factors (information capabilities, equipment, training and military strength), behavioral/content factors (personal-psychological characteristics, management, the ability to create innovation in military operations, knowledge and awareness in the field of asymmetric wars) and environmental/contextual factors (geographical location, social and cultural factors, economic factors, political factors) that are aimed at improving the management of asymmetric wars in People's forces have an impact in the field of defense

Keywords: foresight, asymmetric war, asymmetric war management, popular forces.

1. Ph.D student, Department of Public administration, Islamic Azad university, Dehaghan branch, Dehaghan, Iran. esa.habibi@gmail.com
2. Corresponding Author: Assistant Professor, Department of Public administration, Islamic Azad university, Dehaghan branch, Dehaghan, Iran. rasool_ahadavood@yahoo.com
3. Associate Professor, Department of public administration, islamic azad university, South Tehran branch, Tehran, Iran. Valikhani_ma@gmail.com

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

دوره پنجم
بهار ۱۴۰۳
صص: ۲۵۲-۲۲۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۲/۱۰/۰۱
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۲/۱۱/۲۱

پیش‌نگری الگوی مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی

عیسی حبیبی^۱ | سید رسول آقا داود جلفایی^{۲*} | ماشالله ولیخانی دهقانی^۳

چکیده

این پژوهش باهدف پیش‌نگری مدیریت جنگ نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی با رویکرد آمیخته انجام شده است. بدین منظور، ابتدا اسناد راجع به جنگ‌های نامتقارن جمع‌آوری و با روش تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و عوامل مدل شناسایی و استخراج شد. سپس با فعالان حوزه جنگ‌های نامتقارن در رابطه با عوامل به‌دست‌آمده مصاحبه شده است و با تلفیق نتایج به‌دست‌آمده از مرحله کیفی، الگوی سه‌بعدی پیش‌نگری مدیریت جنگ‌های نامتقارن به دست آمد و در بخش کمی ابعاد و مولفه‌های مدل به‌وسیله آزمون مدل معادلات ساختاری برآزش شد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد ابعاد مدل از قدرت تبیین مناسبی برخوردارند این ابعاد عبارت‌اند از: عوامل ساختاری (توانمندی‌های اطلاعاتی، تجهیزات، آموزش و قدرت نظامی) عوامل رفتاری / محتوایی (ویژگی‌های فردی - روان‌شناختی، ویژگی‌های مدیریتی، قابلیت خلق نوآوری در عملیات نظامی، دانش و آگاهی در حوزه جنگ‌های نامتقارن) و عوامل محیطی / زمینه‌ای (موقعیت جغرافیایی، عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی) که در جهت بهبود وضعیت مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی تأثیر دارند.

کلیدواژه‌ها: پیش‌نگری، جنگ نامتقارن، مدیریت جنگ نامتقارن، نیروهای مردمی.

۱. دانشجوی دکترای مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان، دهقان، ایران. esa.habibi@gmail.com

۲. نویسنده مسئول: استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان، دهقان، ایران. rasool_aghadaavood@yahoo.com

۳. استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران. Valikhani_ma@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

اگرچه نابرابری و نامتقارنی در جنگ، سابقه‌ای طولانی به بلندی تاریخ جنگ‌ها دارد. اما بسیاری از پژوهشگران ظهور وضعیت جنگی بین بازیگرانی که به لحاظ توانایی و تقارن با هم برابری ندارند را ناشی از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و به‌وجود آمدن وضعیت تک‌قطبی در جهان می‌دانند (Halkis et al, 2022). به لحاظ تاریخی جنگ محور اصلی مطالعات روابط بین‌الملل بوده است به‌نحوی که درباره خاستگاه اولیه روابط بین‌الملل دیدگاه‌های مختلفی وجود دارد که تمامی آنها ریشه در جنگ دارند از سویی اگر چه تلاش‌های انسان مدرن، تغییرات و پیشرفت‌های ایجابی و سلبی بسیاری در جهان به وجود آورده؛ اما در مواجهه با این پدیده مخرب ناکام بوده است چرا که نتوانسته مانعی همیشگی برای جلوگیری از بروز و وقوع آن ایجاد کند. بلکه این تغییرات و پیشرفت‌ها صرفاً به تغییر در سازمان‌های نظامی و دگرگونی در شکل و شیوه جنگ‌ها و ستیزه‌ها انجامیده است. یکی از این تغییرات ایجاد فضای عدم تقارن میان نیروهای متخاصم است.

پیچیدگی روزافزون و شتاب گرفتن تغییرات باعث کاسته‌شدن فرصت برای تصمیم‌گیری شده و همچنین تصورات قبلی را تا حدودی نامربوط کرده است. پیش‌نگری فرصت میان رخدادهای بالقوه و برنامه‌ریزی فعلی را افزایش می‌دهد، بنابراین شتاب و پیچیدگی تغییرات جامعه امروزی ارزش هشدارهای زودهنگام را هرچه بیشتر می‌کند؛ زیرا باعث افزایش بازه زمانی موجود جهت انجام تحلیل‌ها و در نتیجه تصمیم‌گیری‌های هوشمندانه می‌شود (Nasr Esfahani et al, 2020). پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی (ره) و مبارزات مردمی در ایران، شکل جدیدی از الگوی مدیریت و روش جنگ نامتقارن در جهان به‌ویژه در کشورهای اسلامی شکل گرفت. این الگوی موفق ایرانی - اسلامی مدیریت جنگ‌های نامتقارن که با تلفیق آموزه‌های دینی و ملی ایرانی و در نتیجه کنش‌ها و واکنش‌های مربوط به شکل‌گیری انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، با تدابیر امام خمینی و مطابق با شرایط و الزامات بین‌المللی و ملی ایران شکل‌گرفته است بیان می‌گردد. تغییر و تقویت راهبرد با اتکا به توان داخلی، استفاده از ظرفیت نیروهای مردمی و به‌کارگیری شیوه مدیریت جنگ نامتقارن باعث

تقویت جبهه‌ها گردید و به تدریج، پیروزی‌های قوای نظامی ایران و عقب‌نشینی ارتش عراق شروع شد و شرایط و وضعیت دیگری در جبهه‌ها حاکم گردید (, Bavarian and Sohrabzadeh , 2018).

مدیریت جنگ نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی یک سبک مدیریت بومی برای کشور ما است که با رویکرد علمی کمتر مورد توجه قرار گرفته و جایگاه آن در علم مدیریت و ارتباط آن با مفاهیم اصلی مدیریتی کشور، نظیر مدیریت اسلامی مشخص نیست. این تحقیق به دنبال پیش‌نگری و ارزیابی مدل مدیریت جنگ نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی است، هدف اصلی در این پژوهش آن است که با مرور متون مربوط به مدل مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی و تبیین شاخص‌ها و مؤلفه‌های آن مدل مدیریت جنگ‌های نامتقارن را ارائه نماید. ضرورت و اهمیت این پژوهش زمانی بیشتر نمایان می‌شود که رهبر انقلاب به‌عنوان فرمانده کل قوا در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)؛ بارها، جنگ نامتقارن را مورد یادآوری و مورد طرح و بحث قرار دادند.

از سوی، این پژوهش فرصتی می‌دهد تا جنگ‌های ناهمگون و مدیریت این نوع جنگ در شرایط جدید و آمادگی برای جنگ‌های آینده بازخوانی شود. از آنجایی که در ارتباط با مدیریت جنگ نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی تاکنون هیچ‌گونه تحقیق و پژوهشی انجام نشده است، با انجام این تحقیق تا حدودی خلأ پژوهش در این زمینه مرتفع گردد.

مبانی نظری پژوهش

مفاهیم جنگ نامتقارن

به‌منظور درک مفهوم جنگ نامتقارن لازم است تعریفی از این مفهوم را ارائه نمود، جنگ نامتقارن عبارت است از رد اصول مبارزه تحمیلی از سوی دشمن که به‌این ترتیب تمام عملیات‌های نظامی را کاملاً غیرقابل پیش‌بینی می‌سازد. جنگ نامتقارن مستلزم به‌کارگیری هم‌زمان نیروهای پیش‌بینی‌نشده (مثلاً غیرنظامیان)، استفاده از سلاح‌هایی که ابزارهای دفاعی دشمن برای مقابله با آنها هنوز انطباق لازم را نیافته‌اند. مفهوم جنگ نامتقارن در تمدن مغرب‌زمین به مداخله و امداد غیبی از طریق اعطای موهبت حيله و مکر به حضرت داوود جوان مرتبط بود، در تمدن مشرق‌زمین

یک تفکر راهبردی واقعی بسط یافته است که مفهوم جنگ نامتقارن را به‌عنوان راهکار جنگ پیشنهاد می‌کند در برهه‌ای که چین دوره تاریکی از تاریخ این سرزمین معروف به سرزمین پادشاهان جنگجو را پشت سر می‌گذاشت سون تزو^۱ به اتخاذ تدابیر و حيله‌های جنگی روی آورد که امکان کاهش خسارات و لطمات نیروهای خودی را فراهم می‌ساخت، درحالی‌که خسارات و لطمات وارده به دشمن حتی بسیار قوی‌تر را چندبرابر می‌کرد. اندیشه سون تزو در سراسر تاریخ شرق آسیا و سپس به تدریج در سایر نقاط جهان گسترش یافت و هدف آن قبولاندن این امر به دشمن بود که وی به‌گونه‌ای بر اوضاع تسلط می‌یابد که بتواند دشمن را آسان‌تر فریب دهد (Amarasinghe, 2022). جنگ غیرمقارن می‌تواند نوعی ابزار اراده استقرار یک راهبرد کلی باشد که در صدد تحمیل برتری ابزاری برای نیل به اهداف باشد این اراده عموماً انگیزه اصلی کنش حکومت‌هاست لذا تعقیب جنگ غیرمقارن را می‌توان به یک تصمیم سیاسی تشبیه نمود ایالات متحده آمریکا با آگاهی از برتری خود در استفاده از ابزارهای جنگ غیرمقارن برای نشان دادن قدرتش در اکثر منازعاتی که در آن شرکت می‌کند تردید نمی‌نماید؛ بنابراین استفاده از بمب اتمی در هیروشیما در ۶ اوت ۱۹۴۵ و نیز در ناکازاکی در ۹ اوت ۱۹۴۵ نمونه کاملی از جنگ غیرمقارن است؛ زیرا دشمن (ژاپن) از این ابزار نظامی برخوردار نبود (Fahimi, 2020). نبوغ نظامی جایگاه مهمی در هدایت عملیات‌های نظامی دارد و این موضوع با خود تعریف جنگ همخوانی دارد (Kolivand and Qalkhanbaz, 2019)؛ بنابراین لازم است هر یک از ویژگی‌ها و قابلیت‌ها را که با ترکیب هم در شکل‌گیری و انجام یک اقدام نظامی سهم می‌باشند در نظر بگیریم؛ زیرا جوهر اصلی این صفات و قابلیت‌ها را می‌توان نبوغ نظامی قلمداد نمود. نبوغ نظامی شامل ترکیب هماهنگ از قابلیت‌ها و ویژگی‌های گوناگون است که وقتی به طور کامل باهم تلفیق شوند موجب برتری مهمی می‌شوند (Mohammad Hossein, 2018). قابلیت‌های فکری به‌تنهایی نقش مهمی در جنگ و نبوغ نظامی ندارند. جنگ عرصه وقایع غیرمنتظره و پیش‌بینی‌نشده است (Sohrewordi, 2021). در این مورد، نبوغ نظامی از اقدام انجام شده بدون درنگ در حالت شک و تردید برای کسب نتایج رضایت‌بخش ناشی خواهد شد (Hobbs et al, 2022). هدایت خوب عملیات نیز ایجاب می‌کند که فرمانده با حفظ

1 Sun Tzu

فرماندهی خود بر افراد تحت امرش کنترل و نظارت داشته باشد قصور و ضعف فرماندهی در موقعیت‌های دشوار و در مواجهه با خطر قریب‌الوقوع بر قوای جسمانی و روحی سربازان تأثیر می‌گذارد درحالی‌که سربازان آلمانی در سال ۱۹۱۴ به پاریس حمله‌ور می‌شدند و نبرد سرنوشت‌ساز رقم می‌خورد (Galily and Schwartz, 2021). اصل اساسی در میدان نبرد از نظر هانری دو ژومینی^۱ (۱۷۷۹-۱۸۶۹) عبارت از اجرای عملیات نظامی با بیشترین تعداد نیروها و «استقرار پی‌درپی بخش عمده نیروها به واسطه ترکیبات راهبردی در نقاط سرنوشت‌ساز صحنه نبرد و حتی‌المقدور در نقاط ارتباطی نیروهای دشمن بدون به خطر انداختن نیروهای خودی است» (۲۰۱۸، Caforio).

از منظر راهبردی تقارن به مفهوم مبارزه با سلاح‌های برابر تصور شده است و غیرمقارن به معنای تلاش یکی از طرف‌های متخاصم برای دستیابی به برتری کیفی و یا کمی در جنگ است و جنگ نامقارن مربوط به عکس این اقدام است، یعنی بهره‌گیری از تمام نقاط ضعف دشمن برای آسیب رساندن بیشتر به آن (Hobbs et al, 2022). مشخصه بارز تقارن، به‌خصوص در معماری تناسب صحیح است. به این ترتیب، تقارن مستلزم دست‌کم دو عنصر قابل‌مقایسه است. عدم تقارن همانا فقدان ارادی، تقارن بی‌قرینگی غیرمقارن بودن به علت فقدان تقارن (عموماً به واسطه خطا اما همان‌گونه که خواهیم دید در برخی موارد نیز می‌تواند عمدی باشد) است به این ترتیب به نظر می‌رسد که نامقارن به مراتب قاطع‌تر از بی‌قرینگی (غیرمقارن) باشد؛ زیرا تناسب صحیح در آن دیده نمی‌شود و قابل‌اصلاح نیست (Warfare, ۲۰۱۴). خاستگاه اسطوره‌ای عدم تقارن را می‌توان به داستان دوره جوانی حضرت داوود در کتاب تورات نسبت داد که در حومه بیت‌المقدس توانست بر جالوت پیروز شود (Watt, 2011). این چوپان جوان در مقابل یک غول مجهز به سلاح قوی با استفاده از نبوغ و استعداد خود از مبارزه تن‌به‌تن اجتناب نمود و با یک قلاب‌سنگ (فلاخن) ساده دشمن خود را از ناحیه سرتاسر حد مرگ مضروب ساخت. رابطه و نسبت این دونیرو کاملاً نابرابر و نامتوازن بود؛ اما با این وجود طرف ضعیف‌تر پیروز میدان شد (Farisabadi, 2019).

1 Henri De Join

جنگ‌های مدرن ما را به عصر جدیدی از دگرگونی‌ها سوق می‌دهند که از نظر دامنه و ابعاد بی‌سابقه هستند. این رویکرد جدید ساختار کلی جنگ‌های آینده را تغییر داده و ماهیت جنگ‌های آینده را نیز تغییر داده و ناهمگونی ایجاد کرده است؛ بنابراین شناخت تعاریف ناهمگونی و همگنی در جنگ‌های آینده ضروری است، زیرا برای اتخاذ چنین روشی باید با مفهوم و ویژگی‌های نامتقارنی آشنا شد و روش جنگی دشمن را تحلیل کرد و برنامه‌ریزی مناسبی داشت. البته ذکر این نکته ضروری است که این نوع جنگ، جنگ جدیدی نیست، بلکه در طول قرون متمادی، رزمندگان همواره به دنبال راهی بوده‌اند تا از روشی برای خنثی کردن و پرهیز از استفاده دیگر قدرت‌ها در جنگ‌ها علیه یکدیگر استفاده کنند. جنگ نامتقارن می‌تواند شامل جنبه‌های مختلف، حمله اطلاعاتی، حمله تبلیغاتی یا جنگ روانی و حتی اقتصادی باشد و از مهم‌ترین ویژگی‌های جنگ‌های نامتقارن می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: عدم تکرارپذیری، کوتاه‌مدت، غافلگیری و (تاکتیکی و استراتژیک)، غیرقابل پیش‌بینی بودن. نداشتن صحنه نبرد مشخص، بلا تکلیفی و بلا تکلیفی رزمندگان، نداشتن ابزار و تکنولوژی خاص، برخورداری از فضای مانور زیاد، ضربات دقیق عملیاتی، داشتن واحدهای اجرایی و رزمی کوچک که همگی از مولفه‌های مؤثر در نبرد نامتقارن هستند؛ بنابراین می‌توان گفت که جنگ نامتقارن نشان‌دهنده نوعی نامتقارنی بین طرف‌های درگیر در جنگ است. عملیات ضربه محور باهدف تغییر رفتار حریف انجام می‌شود، یعنی به جای تخریب کل سیستم دشمن که هزینه‌ها و تلفات زیادی برای هر دو طرف درگیری به همراه دارد، سعی در تغییر دارند. رفتار کلی آن سیستم با وارد کردن محرک‌های خاص به سیستم. بدیهی است که در این صورت، طرف قوی‌تر جنگ، ضمن کاهش هزینه‌ها و تلفات خودی و دشمن، جنگ اخلاقی‌تری به نمایش می‌گذارد و خود را در نظر افکار عمومی مشروع جلوه می‌دهد. این توضیحات با ویژگی‌های جنگ نامتقارن که در ادبیات نظامی امروزی رواج یافته است بسیار همخوانی دارد. در واقع جنگجویان نامتقارن، چه در سمت قوی‌تر و چه در سمت ضعیف‌تر، سعی می‌کنند با حداقل سرمایه‌گذاری در میدان نبرد، حداکثر نتیجه یا اثر را به دست آورند. به همین دلیل، بسیاری از کارشناسان نظامی، برخلاف گذشته، جنگ نامتعادل را منحصر به طرف ضعیف نمی‌دانند، اما بر این نکته اتفاق نظر دارند که فرض وجود دولت دوقطبی در جنگ

- یعنی ضعیف‌تر. طرف مقابل قوی - هر یک بر اساس خاستگاه فکری و توانایی‌های مادی و معنوی خود، انگیزه کافی برای جنگ اثر محور یا نامتقارن دارند.

بسیج و نیروهای مردمی در جنگ‌های نامتقارن آینده

در اندیشه امام خمینی (ره) بسیج نهادی است اجتماعی، با ابعاد متعدد. در این نگرش بسیج دیگر صرفاً سازمانی نظامی نیست که فقط در زمان جنگ و برای دفاع در مقابل دشمن شکل گرفته باشد، بلکه نهادی است وسیع و پاسخگوی نیازهای اساسی و حیاتی جامعه و با اجزای دیگر نظام، چنان هماهنگی و پیوند دارد که انفصال آن جز با انحلال جامعه اسلامی متصور نیست. در بسیاری از کشورها بسیج به‌عنوان قطب مورد توجه قرار دارد و نقش بسیجیان در دفاع از کشور بسیار حائز اهمیت است. بسیجیان با آموزش‌هایی که در دوره‌های مختلف به آن‌ها داده می‌شود، قادر به ایفای نقش در فرایند دفاعی و ایجاد امنیت در کشور خود هستند. در زمان صلح، بسیج به‌عنوان نیروی مردمی و پشتیبانی از نیروهای امنیتی مسئول ارائه خدمات رفاهی و اجتماعی به مردم است. همچنین بسیجیان در فعالیت‌هایی مانند مدیریت بحران، حفظ نظم و امنیت عمومی، مبارزه با مواد مخدر و جرائم مرتبط با آن، کمک به آسیب‌دیدگان و... نیز نقش دارند. (Aghamohsani Fashmi et al, 2019).

پیشینه پژوهش‌های انجام شده

ملکی (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی جایگاه جنگ نامتقارن در راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران پرداخت. در این پژوهش تلاش شده است تا جایگاه جنگ نامتقارن در راهبرد دفاعی ایران در زمان دفاع مقدس و بعد از آن مورد بررسی قرار گیرد. نتایج پژوهش نشان داد، جایگاه جنگ نامتقارن در راهبرد دفاعی ایران، یکی از مباحث مهم تحقیقاتی در حوزه مطالعات سیاسی و مطالعات امنیتی به‌ویژه در سال‌های اخیر بوده است (Maleki, 2022). ایزدی آرا (۱۳۹۷) به بررسی جنگ‌های نامتقارن در سوریه و تأثیر آن بر آینده انقلاب اسلامی پرداخت. موضوع بحران سوریه از این رو که تلاشی از سوی غرب و کشورهای عربی برای جلوگیری از گسترش امواج بیداری اسلامی و به چالش کشیدن گفتمان انقلاب اسلامی است بسیار اهمیت دارد و ارائه پژوهش‌هایی از این دست در مراکز علمی اهمیت کاربردی دارد. نتایج پژوهش نشان داد، بحران سوریه یکی از مهم‌ترین رویدادهایی است که سیاست خارجی و به دنبال آن، امنیت ملی

ایران را تحت تأثیر قرار داده است. با تداوم یافتن بحران سوریه، امنیت ملی ایران با تهدیدات مختلفی مواجه خواهد شد؛ بنابراین تعامل سازنده ایران با روسیه و به‌کارگیری دیپلماسی فعال در منطقه برای حفظ کردن نظام سیاسی سوریه می‌تواند فرصت مهمی برای حفظ قدرت و نقش منطقه‌ای ایران باشد (Izadai Ara, 2018).

در خارج کشور نیز تحقیقاتی در خصوص جنگ‌های نامتقارن انجام شده است که به برخی از آنها پرداخته می‌شود: هالکیس و همکاران (۲۰۲۲) به پژوهشی با عنوان «اضطراری همه‌گیر کووید 19 برای دکتین جنگ نامتقارن» پرداختند. نویسندگان، دکتین جنگ نامتقارن را در طول شرایط اضطراری همه‌گیری کووید-19 مورد تحقیق قرار دادند. نتایج مطالعه نشان می‌دهد که مردم اندونزی وضعیت اضطراری همه‌گیر کووید-19 را به‌عنوان یک جنگ نامتقارن می‌بینند. دولت از پیامدهای همه‌گیری کووید 19 که در سطوح مختلف دولتی از نظر گسترش، مدت و تعداد رخ می‌دهد آگاه است. همه منابع برای مقابله با کووید-19 استفاده می‌شود، از جمله ارتش، زیرا جامعه مدنی امکانات و قابلیت‌های زیادی برای پرسنل ارتش ملی اندونزی ندارد (Halkis et al, 2022). آمارا سینگه (۲۰۲۲) به پژوهشی با عنوان «جنگ نامتقارن: کاربرد حقوق بشردوستانه بین‌المللی در درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی» پرداخت. نتایج نشان داد درگیری‌های مسلحانه امروز با جنگ‌های متعارف و سیستماتیک که در کتاب‌های تاریخ شرح داده شده است، یکسان نیست. در قرن بیست و یکم، مفهوم سیاسی «جنگ» با مفهوم واقعی «درگیری مسلحانه» جایگزین شده است. حقوق بین‌الملل بشردوستانه، اصلی‌ترین شاخه حقوقی بین‌المللی است که درگیری‌های مسلحانه را کنترل و تنظیم می‌کند. به معنای ساده، «قانون جنگ». با این حال، اشکال نامنظم درگیری‌های مسلحانه مدرن، دامنه کاربرد حقوق بشردوستانه بین‌المللی در میدان نبرد معاصر را به چالش می‌کشد (Amarasinghe, 2022). کافوریو (۲۰۱۸) در بررسی «جامعه‌شناسی جنگ نظامی و نامتقارن» بیان داشت امروزه این جنگ نامتقارن است که به دیوید اجازه می‌دهد تا جالوت را به چالش بکشد. این نوعی جنگ است که در آن یک حزب ضعیف، در مقابل یک حزب قوی، از ابزار مبارزه غیرمتعارف برای پر کردن شکاف بین دو طرف استفاده می‌کند. اما جنگ نامتقارن در زمینه‌ای کاملاً متفاوت از آن که جنگ چریکی عمل می‌کرد، در یک جامعه جهانی آشکار می‌شود که عمیقاً توسط شرایط اضطراری امضا شده است (Caforio ۲۰۱۸).

روش‌شناسی پژوهش

هدف این تحقیق؛ طراحی و پیش‌نگری الگوی مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی در ایران می‌باشد که بر اساس مرور ادبیات و مبانی نظری تحقیق و انجام مطالعات اکتشافی در قالب الگوی مورد استفاده سه‌شاخگی (بعد ساختاری، رفتاری و زمینه‌ای) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در راستای تدوین، تکمیل و نهایتاً پیش‌نگری مدل مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی، بر اساس روش تحلیل محتوا؛ فعالیت‌های مختلفی برای انجام تجزیه و تحلیل اطلاعات و اسناد به دست آمده صورت گرفته که این مراحل به شرح زیر می‌باشد:

۱. طرح پژوهش، ۲. جمع‌آوری داده‌ها، ۳. تنظیم داده‌ها، ۴. تحلیل داده‌ها، ۵. مقایسه با متون. نهایتاً پس از انجام تحلیل متن، یافته‌های پژوهش در قالب مفاهیم اصلی بیان می‌گردد.

در این پژوهش ابتدا با توجه به هدف پژوهش که پیش‌نگری و طراحی الگوی مناسب مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی است و با توجه به این که مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی متأثر از عوامل گوناگونی از جمله، عوامل فردی، سازمانی، محیطی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... است؛ در این مرحله از پژوهش از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده و شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و متغیرهای اصلی تأثیرگذار بر مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی بر مبنای الگوی سه‌شاخگی، شناسایی و احصاء می‌شوند. در این مسیر، اسناد، رویدادها، مقوله‌ها و مضمون‌هایی که بر این فرایند دلالت می‌نمایند مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است. اطلاعات لازم برای این تحقیق، از روش مطالعات کتابخانه‌ای، اسنادی و تجربیات و مشاهدات محقق از صحنه‌های جنگ و به وسیله پرسش‌نامه از رزمندگان دوران دفاع مقدس و خبرگان این حوزه به دست می‌آید. نمونه‌گیری در این روش به صورت هدفمند بوده است و نمونه‌گیری و جامعه آماری بر اساس اهداف تحقیق انتخاب می‌شوند. به طور کلی این تحقیق جهت تحقق اهداف، از فرایندی سه‌مرحله‌ای تبعیت نموده که به ترتیب زیر است:

ابتدا با مطالعه کتابخانه‌ای، ضمن بررسی مبانی نظری و تجربی مرتبط با مبحث تحقیق، پیشینه تحقیقات همسو مورد بررسی قرار گرفت. در این مرحله، مستندات، متون و مدارک مرتبط با

جنگ‌های نامتقارن با بررسی اسنادی و تحلیل موارد مذکور با روش گرنند تئوری، عوامل تأثیرگذار ساختاری (مدیریتی)، محتوایی (رفتاری) و نیز زمینه‌ای (محیطی) بر مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی جمهوری اسلامی ایران، شناسایی شد.

در مرحله دوم، علاوه بر بررسی اسنادی، از ابزار مصاحبه نیز استفاده شد. برای انجام این عمل، از روش نمونه‌گیری هدفمند قضاوتی استفاده شد. براین اساس، از مطلعین کلیدی خبرگان و نخبگان حوزه مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی و اساتید مدیریت دانشگاه‌ها که در زمینه مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی اطلاعات مناسبی دارند. خصوصاً از اساتید، دانشگاه‌های نظامی که به صورت تخصصی به مقوله مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی می‌پردازند، استفاده شده است. در نهایت، تعداد ۹ نفر به عنوان مشارکت‌کنندگان این تحقیق تعیین شد.

در مرحله سوم، پژوهش با توجه به این که هدف اصلی، ارزیابی شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و متغیرهای استخراج شده در مرحله اول و «طراحی الگوی مناسب مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی برای جنگ‌های آینده» بر اساس شاخص‌های احصاء شده است، تعیین روابط و همچنین میزان اهمیت و تأثیر هر یک از مؤلفه‌ها و متغیرهای شناسایی شده در الگوی مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی ضرورت دارد؛ از این رو در این مرحله معادلات ساختاری استفاده می‌شود به منظور ارزیابی مدل اندازه‌گیری (مدل بیرونی) و مدل ساختاری (مدل درونی) تحقیق از ابزار پرسش‌نامه (محقق ساخته) و روش حداقل مربعات جزئی (PLS)، استفاده شد.

پایایی و روایی در بخش کیفی:

در این پژوهش نیز با مراجعه به نظر خبرگان و انجام مصاحبه‌های عمیق جهت رسیدن به اجماع خبرگان، در برآورد پارامترها و بعضی مقادیر اولیه متغیرها، استانداردهای مورد نیاز رعایت شده است. علاوه بر این، به منظور اطمینان از اعتبار یافته‌های تحقیق و صحت تحلیل فرایندها، بعد از انجام هفت مصاحبه، دیده شد که عوامل اصلی و فرعی در مصاحبه‌ها تکرار شده و پاسخ‌ها از روندی تکراری تبعیت می‌کنند، اما برای اطمینان بیشتر دو مصاحبه دیگر نیز انجام شد و نمونه با نه نفر مورد تأیید قرار گرفت و به فرایند مصاحبه پایان داده شد و پژوهشگر به اشباع نظری رسید.

برای محاسبه پایایی بازآزمون از بین مصاحبه‌های انجام گرفته سه مصاحبه به‌عنوان نمونه انتخاب و هر کدام از آن‌ها در یک فاصله زمانی کوتاه (دو هفته) دوباره کدگذاری شدند. سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هر کدام از مصاحبه‌ها باهم مقایسه شدند. در هر کدام از مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی باهم مشابه بودند با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص گردیدند. تعداد کل کدها، در دو فاصله زمانی ۱۵ روزه، برابر ۵۰، تعداد کل توافقات بین کدها، در این دو زمان، برابر ۲۰ و تعداد کل عدم توافقات (توافقاتی که انتظار می‌رود تصادفی باشند) در این دو زمان برابر ۱۰ است. پایایی بازآزمون مصاحبه‌های این تحقیق، با استفاده از روش پیشنهادی، برابر ۸۰ درصد است. باتوجه به اینکه این میزان بیشتر از ۶۰ درصد است، می‌توان گفت پایایی کدگذاری‌های این تحقیق تأیید می‌شود.

روایی و اعتباربخش کمی: در این مرحله، روایی و پایایی مدل برحسب نوع مدل یعنی انعکاسی یا ترکیبی بودن آن تعیین می‌شود. در تحقیق حاضر به جهت اعتبارسنجی الگوی تحقیق از مدل‌سازی معادلات ساختاری با روش حداقل مربعات جزئی استفاده شد.

تحلیل یافته‌ها

بخش کیفی - تحلیل اسنادی

در این مرحله باتوجه به این که در عمل امکان دسترسی به تمام مدارک و مستندات جنگ وجود ندارد، با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند قضاوتی تعدادی از مستندات داخلی و خارجی مرتبط با جنگ نامتقارن انتخاب می‌شود که فرایند آن در ادامه تشریح می‌شود. بدین ترتیب برای انتخاب مدارک و مستندات در نخستین گام واژه‌های "نیروهای مردمی"، "جنگ نامتقارن"، "جنگ ناهم طراز" و "جنگ نابرابر" از سال ۱۳۸۰ تا تاریخ انجام جستجو (۱۴۰۱/۱۰/۱) از طریق اینترنت در سامانه‌ها و پایگاه‌های علمی داخلی و خارجی در پایگاه‌های آنلاین در دسترس از جمله وب آف ساینس، پرو کوئست، بی‌زینس سورس پرمیر، امرلند، اسپرینگر، اسکاپوس، گوگل اسکالر، پایگاه مجلات نور، مگیران و ... جستجو شد. در این مرحله، برای انتخاب نمونه، مقالاتی معتبر و مرتبط با اهداف تحقیق، فرآیند بازبینی انجام می‌گیرد که محقق، پارامترهای مختلفی را مانند؛ عنوان، چکیده، محتوا، جزئیات مقاله (مجله، سال، ...) را در نظر گرفته و ابتدا عنوان مقالات/ مطالب را مرور نمود و مقالاتی که با سؤال و هدف تحقیق تناسبی ندارند را حذف

کرد. سپس چکیده مقالاتی که از مرحله قبل باقی‌مانده‌اند را بررسی و در این مرحله نیز مقالات نامربوط را حذف شد. فهرست نهایی اسناد برگزیده شده جهت تحلیل محتوا در جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱: فهرست نهایی اسناد برگزیده شده جهت تحلیل محتوا

منبع علمی	عنوان سند
۱ وبسایت	فیش‌های جنگ نامتقارن، تاریخ جستجو و دسترسی ۱۴۰۱/۱۰/۱۲ - KHAMENEI.IR
۲ وبسایت	فیش‌های نیروهای مردمی، تاریخ جستجو و دسترسی ۱۴۰۱/۱۰/۱۲ - KHAMENEI.IR
۳ کتاب	چگونه ضعیف برنده جنگ‌ها می‌شود. تئوری درگیری نامتقارن / ایوان آرگوین تافت.
۴ کتاب	هنر جنگ، اثر سون تزو
۵ کتاب	ماهیت‌شناسی جنگ در فضای عدم تقارن - مؤلف: نیک‌بخش حبیبی ۱۳۹۲
۶ کتاب	جنگ نامتقارن، درگیری‌های گذشته و امروز، تروریسم و تهدید جدید مؤلفین: بارتلمی کورمونت و دارکو ریبینیکار. مترجمین: علی سجادی انصاری و غلامرضا آتش فراز
۷ کتاب	جنگ ایران و عراق از دیدگاه فرماندهان صدام، نویسنده: کوین ام وودز، ویلیامسون مورای، الیزابت آ. ناتان، لیلا سابارا، آنا ام. ونگاس ترجمه: عبدالمجید حیدری
۸ مقاله پژوهشی	جنگ نامتقارن در آینه تئوری آشوب، نویسنده: حسین مزروعی
۹ مقاله پژوهشی	مدیریت جنگ نامتقارن از منظر تئوری آشوب، نویسنده: حسین مزروعی
۱۰ مقاله پژوهشی	دکترین جنگ نامتقارن، نویسنده: کلینتون، جی، انکر - میشل دی بورک ترجمه: محمود فیروزی

مقاله	۱۱	منازعات نامتقارن به مثابه معمایی دفاعی برای آینده نظام بین الملل فهم زمینه‌ها و ابعاد. نویسندگان: علی اشرف نظری- ابوذر بهزادی
مقاله	۱۲	تبیین مفهوم راهبرد جنگ نامتقارن و عوامل مؤثر بر اثربخشی جنگ نامتقارن نویسندگان: نبی‌الله دهقان و شعبان مرادی
مقاله	۱۳	مشخصات جنگ احتمالی آینده علیه ج.ا.ایران و راهبردهای مقابله با آن نویسنده: فتح‌الله کلانتری
مجله	۱۴	مجله سیاست دفاعی: نشریه علمی- ترویجی مرکز مطالعات دفاعی و امنیت ملی دانشگاه امام حسین (ع)
مقاله	۱۵	بررسی عوامل بازدارنده آمریکا در تعرض به منافع امنیتی ج.ا.ایران در خلیج فارس در سه دهه گذشته در بُعد نیروی دریایی. نویسنده: یوسف کریمی

کدگذاری اولیه- تحلیل اسنادی

کدگذاری باز یا اولیه، جزئی از تحلیل است که با تحلیل دقیق داده‌ها، نام‌گذاری و طبقه‌بندی کردن داده‌ها انجام می‌شود. برای طبقه‌بندی دقیق مفاهیم در مقوله‌ها، ابتدا باید هر مفهوم، بعد از تفکیک، برچسب بخورد و داده‌های خام به وسیله بررسی دقیق متن اسناد و یادداشت‌های زمینه‌ای، مفهوم‌سازی شوند. گام بعدی در کدگذاری باز کشف مقوله‌ها است. وقتی در داده‌ها پدیده‌های خاصی مشخص شد آن گاه می‌توان مفاهیم را بر محور آن‌ها گروه‌بندی کرد. این کار تعداد واحدهایی را که باید با آن‌ها کار شود کاهش می‌دهد. روند طبقه‌بندی مفاهیم را که به نظر می‌رسد به پدیده‌های مشابه ربط پیدا می‌کند، مقدمه‌پردازی یا مقوله‌بندی می‌نامند. به مقوله‌ای که کدهای (برچسب‌های) مرتبط را در بر می‌گیرد یک نام مفهومی داده می‌شود. باید توجه داشت که مقوله تعیین شده، می‌بایست انتزاعی‌تر از اسامی مفاهیمی (برچسب‌ها) باشد که مجموعه آن‌ها، مقوله را تشکیل می‌دهد. مفاهیم جدید که در اسناد جدید شناسایی شدند به مقوله‌های شناسایی شده اضافه شدند تا زمانی که مقوله‌ها به حد اشباع تئوریک رسیدند. در صورت ضرورت، بعضی از مقوله‌ها تغییر نام پیدا کردند و ارتباط بین مقوله‌ها و مفاهیم اولیه، شکل گرفتند.

بر همین اساس، طی کدگذاری باز، ۴۲۳ مورد به‌عنوان شواهد گفتاری شناسایی شده از متن اسناد بررسی شده، در جدول (۲) تعداد ۶ مورد نشان‌داده شده است.

جدول (۲). شواهد گفتاری مستخرج از اسناد مورد بررسی و کدهای اولیه

منبع	مفاهیم/ شواهد گفتاری	کدگذاری باز یا اولیه
مرتضویان فارسانی و آقابالازاده (۱۳۹۷)	در جنگ نامتقارن جنگ که در آن دو طرف درگیر از نظر دسترسی به امکانات رزمی با هم تناسبی ندارند، بنابراین احتمال به‌کارگیری یک‌سویه نیروی نظامی از سمت قدرت برتر بر خلاف دیگری وجود دارد.	امکانات رزمی
مرتضویان فارسانی و آقابالازاده (۱۳۹۷)	ابعاد جنگ نامتقارن عبارت‌اند از: ساختار جنگ‌های نامتقارن، سبک‌های جنگ، نسل‌های جنگ، فناوری اطلاعات، شبکه‌های ارتباط جمعی و رسانه‌ها.	ساختار، سبک‌های جنگ، فناوری اطلاعات، شبکه‌سازی
مرتضویان فارسانی و آقابالازاده (۱۳۹۷)	در جنگ نامتقارن برخلاف جنگ‌های متقارن ویژگی‌های تهدیدات نامتقارن دارای اقدامات غیرمنتظره‌ای می‌باشد که پاسخگویی به آن‌ها بر پایه یک سری اصول کاربردی و منطقی نمی‌باشد.	اقدامات غیرمنتظره
مرتضویان فارسانی و آقابالازاده (۱۳۹۷)	حملات نامتقارن آثار تکان‌دهنده‌ای در سازماندهی مدیریت و فرماندهی سازمان‌های نظامی طرف مقابل ایجاد می‌نماید.	مدیریت و سازماندهی
مرتضویان فارسانی و آقابالازاده (۱۳۹۷)	خسارت‌های ناشی از جنگ‌های نامتقارن با میزان هزینه مهاجم از نظر زمانی متناسب نبوده و علی‌رغم تاکتیکی بودن صحنه عمل تبعات بسیاری در سطح راهبردی دارد.	هزینه‌ها

دکترین فلسفه، اندیشه، تفکر، نظر یا قواعد بنیادین است که به صورت رهنمود در زمینه ای خاص مطرح می‌شود. این اصطلاح بعدها به مجموعه تفکرات، خط‌مشی‌ها ۶ خط‌مشی‌ها و اقدامات سیاسی و نظامی به منظور دستیابی برای اهداف و یا پیشبرد آن‌ها استفاده شده است که به کارگیری آن مستلزم درک مقتضیات و تصمیم‌گیری منطقی و صحیح است.

کدگذاری اولیه - تحلیل مصاحبه‌ها

طی کدگذاری باز، ۹۰ مورد به‌عنوان شواهد گفتاری شناسایی شده از مصاحبه‌های انجام شده برچسب‌زنی شد که در جدول (۳) تعداد ۶ مورد نشان داده شده است.

جدول (۳). شواهد گفتاری و کدهای اولیه مستخرج از مصاحبه‌ها

م	مفاهیم / شواهد گفتاری	کدگذاری باز یا اولیه
صاحبه		
	تفاوت و تضاد ایدئولوژیک، تفاوت توانایی‌ها، برتری تجهیزاتی دشمن، برتری مولفه‌های قدرت نظامی دشمن و اتکا به نیروی ایمان و نصرت الهی از مولفه‌های نیروهای خودی.	- تفاوت و تضاد ایدئولوژیک - تفاوت توانایی‌ها - برتری تجهیزاتی دشمن
	رعایت اصول پدافند غیرعامل، استفاده و تمرکز بر اصل غافلگیری، تمرکز بر سرعت و مانورپذیری، گسترش میدان نبرد، طولانی کردن زمان نبرد.	- تمرکز بر سرعت و مانورپذیری - گسترش میدان نبرد
	محیط جغرافیایی، تاکتیک‌های ابداعی جدید، استفاده از تسلیحات نامتعارف (روش به کارگیری تسلیحات)، مسائل انگیزشی نیروها، تمرکز بر نقاط ضعف دشمن.	- مسائل انگیزشی نیروها
	باوجود اینکه خود نبرد هشت‌ساله به نوعی یک نبرد رو در رو و از جنس کلاسیک بود؛ چون برتری تجهیزاتی خاصی دو طرف نسبت به همدیگر نداشتند در آن زمان، ولی دسترسی به این تجهیزات یک مؤلفه قدرت و برتری بود و باعث شد جنگ به سمت نامتقارن پیش برود؛ لذا جنگ هشت‌ساله به نوعی نبرد عاشورایی با توکل بر قدرت ایمان و بر پایه خلاقیت و نبوغ نیروها و فرماندهان بود.	- خلاقیت و نبوغ نیروها
	در دنیای امروز حتی با وجود برخورداری از تسلیحات و تجهیزات به‌روز و حتی	- برخورداری از تسهیلات و

تجهیزات به‌روز در صورت نبرد بین قدرت‌های بزرگ، هر دو طرف سعی دارند از نبرد رو در رو و مستقیم خودداری کنند؛ لذا مدیریت جنگ نامتقارن و گرایش به سمت مولفه‌های این نبرد احتمال پیروزی و کاهش خسارات را برای انتخاب‌کننده این استراتژی را دارد.

- سرعت و مانورپذیری بالا
- بر خورداری از تسهیلات و ۶ تمرکز بر اصل غافلگیری، سرعت و مانورپذیری بالا.
تجهیزات به‌روز

کدگذاری محوری

در ادامه و برحسب روش گزند تئوری؛ پس از تعیین کدهای اولیه (مرحله قبل)، نسبت به تعدیل کدهای اولیه و سپس، تخصیص کدهای باقی‌مانده در دسته‌بندی‌های بزرگ‌تر و در قالب کدگذاری محوری، اقدام گردید. براین اساس، جدول (۴) ضمن مشخص کردن ارتباط بین کدهای اولیه شناسایی‌شده، کدهای محوری را شناسایی نموده است.

جدول (۴) نتایج حاصل از کدگذاری محوری مصاحبه‌ها

کدهای باز یا اولیه	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)
فراوانی	محوری (مؤلفه‌ها)
۲۰ رهبری و مدیریت جنگ	عوامل مدیریتی
۴ به کارگیری به‌موقع نیروهای نظامی در مخاطرات	
۱۸ چانه‌زنی در مذاکرات بین‌المللی	
۱۰ ریسک‌پذیری	
۲۲ به کارگیری نیروهای جوان	
۲ خط‌مشی‌گذاری	
۱۴ مدیریت درمان	
۱۱ کاهش تلفات بعد از جنگ	
۱ فرایند فکری و تصمیم‌گیری هوشمندانه	
۸ خلاقیت بالای مدیر	
۷ انسجام در نظام اداری و نظامی	

۱۷	اعمال مدیریت موزاییکی	
۴	سرعت بخشی به ایده‌های رزمی	
۲۰	مدیریت مردمی و جهادی	
۴	بررسی تجربیات نبردهای نظامی گذشته	
۱۸	یکپارچگی در امر عملیات	
۱۰	مدیریت همه‌جانبه جنگ	
۲۲	تحکیم و تثبیت قدرت دفاعی بازدارنده مؤثر و پایان‌ناپذیر	
۲	سازماندهی نیروهای مردمی	
۱۴	کنترل عملیات های روانی وسیع	
۱۲	ایجاد بازدارنده‌ها در مقابل دشمن	
۵	ایجاد رعب و ترس در دل دشمنان	
۸	شناسایی نیروهای متجاوز	توانمندی -
۱۴	حضور باایمان‌ترین‌ها برای دفاع از کشور	های اطلاعاتی
۱۰	اصل جنگ اطلاعاتی	
۱۵	کنترل گزینشی (خودکنترلی)	
۱۵	به کارگیری تجهیزات سبک و به‌روز	
۱۲	تحرك و جابه‌جایی بالای نیروها و تجهیزات	
۱۲	به کارگیری فناوری مدرن	تجهیزات
۱۲	امکانات رزمی	
۹	منعطف بودن عملیات	
۱۳	ساده و سبک بودن ساختار لجستیک	
۲۴	تربیت و آموزش نیروهای عمل‌کننده	
۱	حفظ یکپارچگی بین دولت و ملت	
۱۴	تربیت و آموزش نیروی عمل‌کننده	آموزش
۲	بهره‌گیری از نیروهای مجرب و آموزش‌دیده	
۵	آموزه‌های قابل‌تعمیم و بومی‌سازی	

۶	مردمی کردن جنگ همراه با آموزش	
۷	آموزش‌های نظامی در زمان صلح و جنگ	
۴	آموزش نیروهای انسانی	
۲۱	تکیه بر توان داخلی	
۸	توازن تسلیحات نظامی	
۲	به کارگیری پدافند غیرعامل در طرح‌ها	
۲	تحرک پذیری تاکتیک‌های سیال	
۹	حضور سریع و به موقع	
۱۲	کارآمدتر بودن جنگ‌ها	
۱۷	سینرژی یا هم‌افزایی قدرت	قدرت
۲	ترساندن دشمن و آمادگی دفاعی	نظامی
۶	توان قوا در به کارگیری تجهیزات	
۵	سرعت و مانورپذیری بالا	
۷	آمادگی رزمی در تمام شرایط	
۶	آمادگی نیروی قوی‌تر برای تسلیحات کشتار جمعی	
۸	کاربرد قدرت رزمی غیرمنتظره	
۴	انعطاف‌پذیری در انجام تاکتیک‌ها	
۹	واکنش سریع در برابر حملات دشمن	
۸	مدیریت مبتنی بر تفکر و نوآوری	
۷	به‌روزرسانی در تاکتیک‌های نظامی	
۱۶	نبوغ و ابتکار تاکتیک‌های مؤثر رزمی	قابلیت خلق
۱۹	تسهیل و تلفیق خلاقیت و نوآوری‌های نظامی	نوآوری در
۵	شبکه‌ای بودن تشکیلات	عملیات نظامی
۱۹	استفاده از روش‌های بدیع	
۷	سازماندهی شبکه‌ای	
۴	شبکه اطلاعاتی مردمی	

۶	بهبود زیرساخت‌های صنعتی و علمی	
۵	کنترل هوشمندانه	
۱۴	دانش ساخت تجهیزات مختص این حوزه	دانش و
۱۱	نگاه علمی به جنگ نامتقارن	آگاهی در حوزه
۲۷	ترویج آگاهی‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی	جنگ‌های نامتقارن
۵	مسائل انگیزشی نیروها	
۱۷	شجاعت	
۱۲	روحیه شهادت‌طلبی	
۳	معنویت‌گرا	
۴	محافظت فردی	عوامل فردی - روان‌شناختی
۱۸	احساس مسئولیت	
۲	دفاع از ارزش‌ها و آرمان‌های ملی	
۵	انضباط	
۶	خودجوش بودن	
۴	وظیفه‌گرا	
۹	شور انقلابی عمیق	
۱۲	تقویت‌کننده اعتماد مردم	
۱۶	شناخت نقاط قوت و ضعف دشمن از حیث جغرافیایی	موقعیت جغرافیایی
۱۲	دست‌اندازی به مناطق جغرافیایی کره زمین	
۱۱	نهادینه‌شدن اصل دفاع سرزمینی	
۵	استفاده از جغرافیای منطقه بر علیه دشمن	
۴	حس نوع‌دوستی و وطن‌پرستی در بین مردم	
۱۵	نهادینه نمودن فرهنگ مقاومت	عوامل اجتماعی و فرهنگی
۱۲	همگرایی فرهنگی بین کشورهای منطقه‌ای	
۱۱	اصل عملیات فرهنگی و نظامی	
۸	غالب‌بودن فرهنگ، ایدئولوژی دینی	

۷	وحدت و همبستگی بین نیروهای نظامی و مردمی	
۵	تناسب با اقتضائات اجتماعی، محیطی	
۶	حضور در عرصه‌های مختلف	
۱۱	فشارهای اقتصادی	
۴	کاهش توان مردم حمایت از مردم در شرایط اقتصادی	
۱۵	بالا بردن هزینه دشمن	عوامل اقتصادی
۲۳	آمادگی مادی	
۲۱	بی‌توجهی به مادیات	
۷	صرف کمترین هزینه	
۱۵	ایجاد بسیج مردمی در دفاع از مرزها	
۸	ابتکار عمل از کشورهای قدرتمند	
۱۶	قدرت سیاسی در کشورهای بین‌الملل	
۱۴	رعایت مقررات حقوق بین‌الملل بشردوستانه	
۱۶	همکاری‌های بین‌المللی	
۹	ایجاد سازوکارهای حقوقی و قانونی	
۵	رعایت حقوق بشر	
۱۲	مقاومت‌های منجر به پیروزی	عوامل سیاسی
۵	اصل غافلگیری و فریب	
۴	مقاومت در برابر استکبار	
۹	بهره‌گیری از زیرساخت‌های صنعتی و علمی	
۷	نیروی مردمی محور اساس دفاع مسلحانه	
۱۰	اصل غافلگیری و ازاده قوی نیروها	
۵	سیاست‌های جنگ طلبانه حکام و زمامداران	
۷	ایجاد اختلال در آزادی عمل دشمن	
۱۵	حضور در صحنه‌های جنگ شناختی	

کدگذاری گزینشی و رسم مدل تحقیق

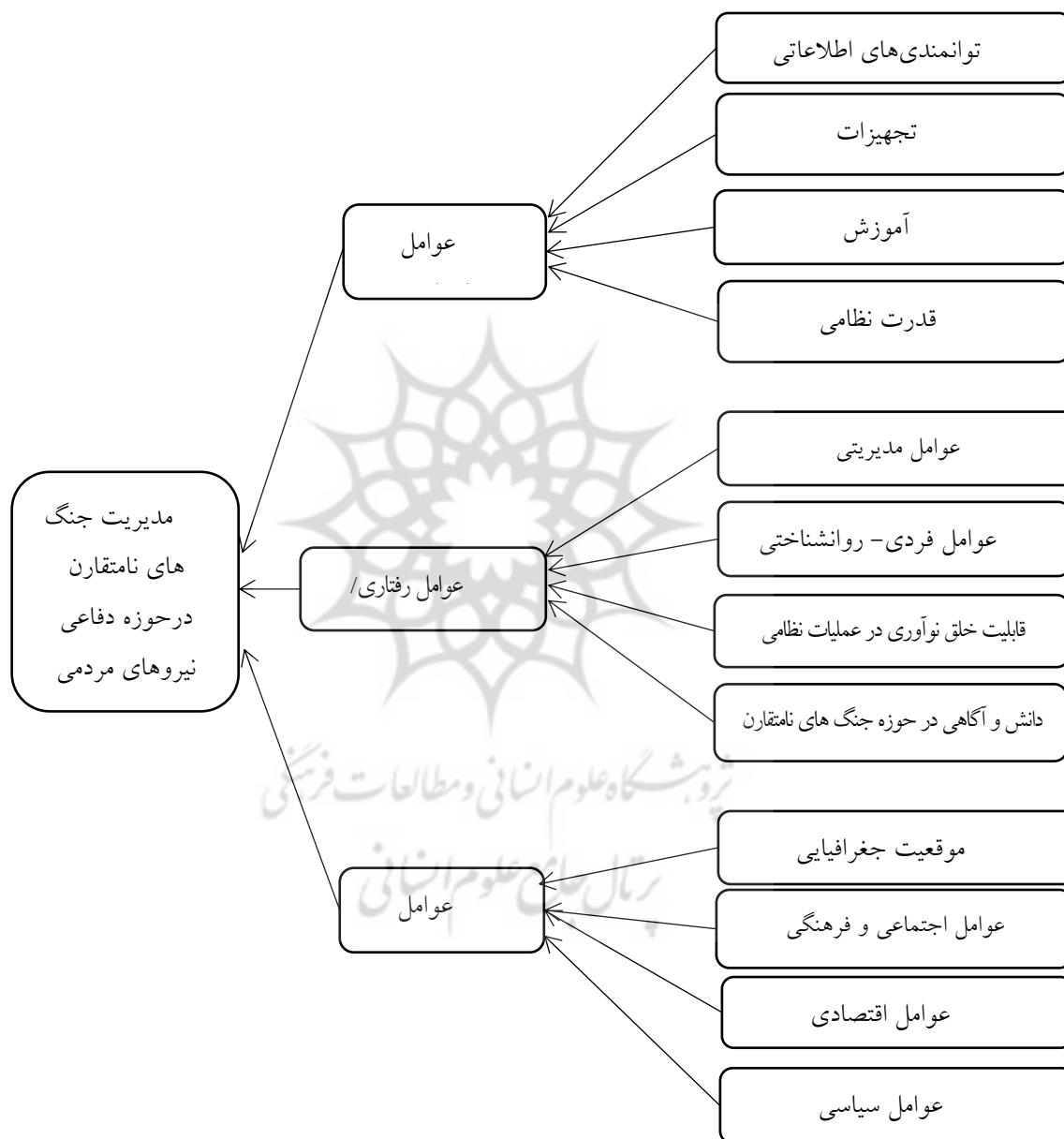
در این مرحله، با توجه به اهداف تحقیق، پژوهشگر کدهای محوری شناسایی شده در مرحله قبل را در قالب دسته‌های مشخص و تحت سه عنوان عوامل ساختاری، محتوایی، محیطی دسته‌بندی نمود. نتایج در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول (۵) نتایج حاصل از کدگذاری محوری مصاحبه‌ها

علامت اختصاری	کدهای محوری	کدگذاری گزینشی
C1	توانمندی‌های اطلاعاتی	عوامل ساختاری
C2	تجهیزات	(عوامل ساختاری همه عناصر، عوامل و شرایط فیزیکی غیرانسانی هستند که با نظم و قاعده خاصی چارچوب و قالب مدیریت پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی را می‌سازند)
C3	آموزش	
C4	قدرت نظامی	
C5	ویژگی‌های روان‌شناختی فردی -	عوامل رفتاری / محتوایی
C6	ویژگی‌های مدیریتی	(عوامل رفتاری یا محتوایی، تمامی عوامل مرتبط با انسان را که مدیریت آشکار و پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی را در بر می‌گیرد)
C7	قابلیت خلق نوآوری در عملیات نظامی	
C8	دانش و آگاهی در حوزه جنگ‌های نامتقارن	
C9	موقعیت جغرافیایی	عوامل محیطی / زمینه‌ای
C10	عوامل اجتماعی و فرهنگی	(این عوامل را مجموعه‌ای از مولفه‌های میانجی و واسط تشکیل می‌دهند. عوامل محیطی سایر عوامل را تسهیل یا محدود می‌کنند و صبغه علی و عمومی دارند)
C11	عوامل اقتصادی	
C12	عوامل سیاسی	

در ادامه و باتوجه‌به یافته‌های حاصل از کدگذاری اولیه، محوری و گزینشی، مدل تحقیق در

قالب شکل (۱) رسم گردید.

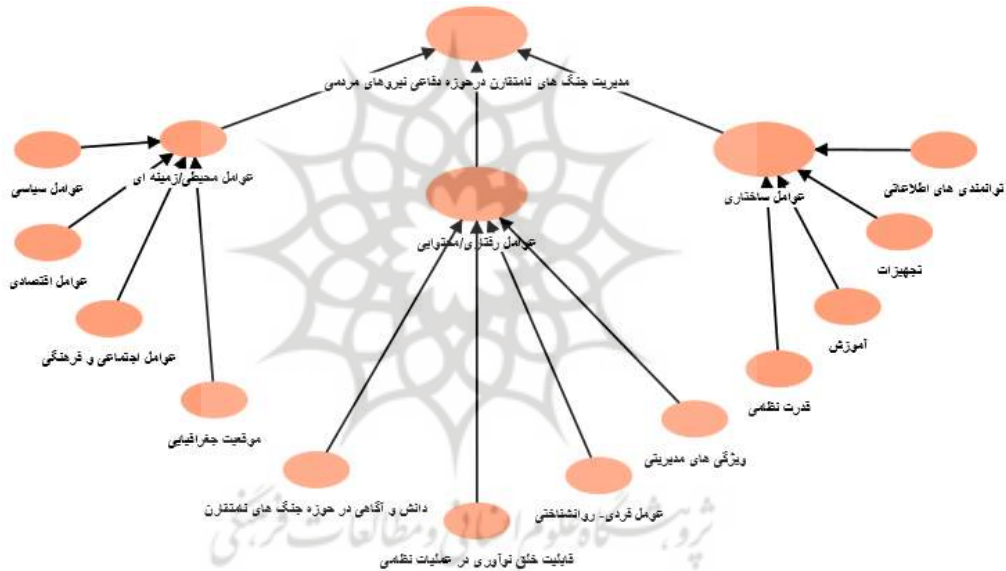

شکل (۱) الگوی مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی

اعتبارسنجی ساختار مدل پژوهش با استفاده از روش کمی

در این بخش از تحقیق، نتایج بخش کیفی با استفاده از روش PLS، مورد آزمون قرار می‌گیرد. در مدل‌سازی PLS الگوی اندازه‌گیری را مدل بیرونی و الگوی ساختاری را مدل درونی می‌نامند. الگو اندازه‌گیری به بررسی اعتبار و روایی ابزارهای اندازه‌گیری و سازه‌های پژوهش می‌پردازد و الگو ساختاری فرضیه‌ها و روابط متغیرهای مکنون را مورد آزمون قرار می‌دهد. مدل پایه مورد مطالعه که در بخش کیفی حاصل شد، به صورت شکل (۲) است.

شکل (۲): نمایی از مدل توسیم شده در نرم‌افزار PLS

برازش مدل‌های اندازه‌گیری

برازش مدل‌های اندازه‌گیری شامل سه شاخص اصلی است که عبارت‌اند از:

بارهای عاملی بالای: طبق گفته محققان در صورتی مدل اندازه‌گیری انعکاسی، مدلی همگن خواهد بود که قدرمطلق بار عاملی هر یک از متغیرهای مشاهده شده متناظر با متغیر پنهان آن مدل دارای مقدار حداقل ۰/۷ باشد. برای این منظور مقادیر بارهای عاملی مورد بررسی قرار گرفت. در این مدل، تمامی روابط هم‌زمان مورد تحلیل قرار گرفتند و در راستای ارزیابی مدل، از ضریب

مسیر استفاده گردید. هر ضریب مسیر در مدل ساختاری PLS، می‌توان معادل یک ضریب بتای استاندارد شده در رگرسیون‌های کمترین مربعات معمولی در نظر گرفت. بر همین اساس، نتایج بررسی معناداری بارهای عاملی (بیرونی) کمتر از ۰/۷ حذف شده است. نتایج مقادیر بار عاملی گویه‌ها (مولفه‌ها) بعد حذف موارد کمتر از ۰/۷ نشان می‌دهد مدل اندازه‌گیری، مدلی همگن است و مقادیر بار عاملی، مقادیر قابل قبولی هستند.

پایایی ترکیبی، درواقع نسبت مجموع بارهای عاملی متغیرهای مکنون به مجموع بارهای عاملی بعلاوه واریانس خطا است. مقادیر آن بین ۰ تا ۱ است و جایگزینی برای آلفای کرونباخ است. مقدار این شاخص نباید کمتر از ۰/۷ باشد. روایی همگرا: نتایج بررسی ضرایب پایایی مرکب (ترکیبی) به‌دست آمده نشان داد که مقادیر این شاخص‌ها برای همه متغیرهای پنهان، بیشتر از ۰/۷ است و بنابراین پایایی ابزارهای اندازه‌گیری با استفاده از این دو شاخص تأیید شد. همچنین، نتایج بررسی مقادیر واریانس استخراج شده متغیرهای پنهان پژوهش (روایی همگرا) نشان داد که همه متغیرها مقادیری بیش از ۰/۵ به خود اختصاص دادند. براین اساس می‌توان گفت، روایی همگرایی ابزارهای اندازه‌گیری با استفاده از شاخص میانگین واریانس استخراج شده، تأیید شد. برازش مدل ساختاری شامل سه شاخص اصلی است که عبارت‌اند از: ضرایب مسیر در قالب آماره t -value: باید بیشتر از ۱/۹۶ و میزان احتمال آماره مذکور کمتر از ۰/۰۵ باشد. مدل ساختاری، فرضیه‌ها و یا روابط متغیرهای مکنون را مورد آزمون قرار می‌دهد. بر همین اساس، مدل پژوهش با استفاده از تکنیک حداقل مجذورات جزئی و با نرم‌افزار Smart PLS مورد آزمون قرار گرفت. در ادامه، مدل ساختاری پژوهش در حالت معنی‌داری (آماره t) برازش شده است. با توجه به مدل برازش داده شده، مقدار آماره t ، برای تمامی مسیرها بجز فناوری دیجیتال در زنجیره تأمین < عملکرد مالی زنجیره تأمین بیشتر از ۱/۹۶ و میزان احتمال آماره مذکور کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، در محدوده قابل قبول قرار می‌گیرد. با توجه به نتایج به‌دست آمده، آماره T ، معنی‌دار بودن روابط متغیرهای مدل را نشان می‌دهد، زیرا مقدار احتمال این آماره کمتر از ۰/۰۵ است. به عبارت دیگر آزمون معنی‌داری ضرایب مسیر، نشان می‌دهد که همه مسیرها از نظر آماری معنادار و اثر آنها تأیید می‌شود. این موضوع بدین معنی است که مؤلفه‌های تدوین شده در مدل تحقیق بعد از حذف مسیرهای فوق، از قابلیت اعتماد مناسبی برخوردار هستند.

بررسی روایی افتراقی: یا تفکیکی با ماتریس فورنر لارکر: مجذور مربع میانگین یک سازه باید از مجذور مربع آن سازه با سازه‌های دیگر بیشتر باشد. روایی تشخیصی، افتراقی یا واگرا، توانایی یک مدل اندازه‌گیری انعکاسی را در میزان افتراق مشاهده‌پذیرهای متغیر پنهان آن مدل با سایر مشاهده‌پذیرهای موجود در مدل را می‌سنجد. براین اساس نتایج به‌دست آمده، جذر میانگین استخراج شده هر متغیر پنهان (سلول خاکستری)، بیشتر از حداکثر همبستگی آن متغیر پنهان با متغیرهای پنهان دیگر (ستون زیر سلول خاکستری) است. براین اساس روایی واگرا مدل اندازه‌گیری با استفاده از آزمون فورنل - لارکر، تأیید شد.

قدرت مدل یا اعتبار افزونگی (Q^2): در این شاخص، متغیرهای پنهان درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی به خود اختصاص می‌دهند. قدرت پیش‌بینی مدل یا اشتراک افزونگی معیار دیگری برای بررسی برازش مدل ساختاری است. هدف این شاخص بررسی توانایی مدل ساختاری در پیش‌بینی کردن به روش چشم‌پوشی است. مقادیر به‌دست آمده از این آزمون مثبت است که نشان دهنده کیفیت مناسب مدل ساختاری است. در مورد قدرت پیش‌بینی مدل در مورد متغیرهای پنهان درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای این شاخص معرفی شده‌اند (سرستد و دیگران، ۲۰۱۷). بر همین اساس، نتایج توان پیش‌بینی مدل یا اعتبار افزونگی، در سطح قابل قبول قرار دارند. با توجه به نتایج، قدرت مدل یا اعتبار افزونگی (Q^2)، در محدوده قابل قبول (قوی) قرار دارند.

ضریب تعیین (R^2): در این شاخص، متغیرهای پنهان درون‌زا سه مقدار ۰/۶۷، ۰/۳۳ و ۰/۱۹ به ترتیب به عنوان مقادیر قوی، متوسط و ضعیف به خود اختصاص می‌دهند. لازم به توضیح است، اگر سازه‌های مدل درونی، متغیرهای مکنون درون‌زا را تنها با ۱ یا ۲ متغیر مکنون برون‌زا تبیین کنند، ضریب تعیین متوسط (۰/۳۳) قابل قبول است. اما اگر متغیرهای مکنون درون‌زا وابسته به چندین متغیر برون‌زا هستند، ارزش ضریب تعیین باید حداقل در سطح قابل توجه (۰/۶۷) باشد. با توجه به نتایج ضریب تعیین (R^2)، در محدوده قابل قبول (قوی) قرار دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر، طراحی و تدوین الگوی مناسب مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی را ارائه داد. نتایج نشان می‌دهد، الگوی تحقیق از سه بعد اصلی ساختاری شامل (توانمندی‌های اطلاعاتی، تجهیزات، آموزش و قدرت نظامی)، عوامل رفتاری / محتوایی شامل (ویژگی‌های فردی - روان‌شناختی، ویژگی‌های مدیریتی، قابلیت خلق نوآوری در عملیات نظامی، دانش و آگاهی در حوزه جنگ‌های نامتقارن) و نیز عوامل محیطی / زمینه‌ای شامل (موقعیت جغرافیایی، عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی) تشکیل شده است. در ادامه و در راستای تبیین نتایج تحقیق پیرامون مدل ارائه شده مطالبی بیان می‌گردد:

اولین مقوله از الگوی تحقیق حاضر را عوامل ساختاری تشکیل داده است. عوامل ساختاری همه عناصر، عوامل و شرایط فیزیکی غیرانسانی هستند که با نظم و قاعده خاصی چارچوب و قالب مدیریت پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی را می‌سازند. باتوجه به نتایج تحقیق، عوامل ساختاری مؤثر بر مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی عبارت‌اند توانمندی‌های اطلاعاتی، تجهیزات، آموزش و قدرت نظامی. در همین ارتباط و پیرامون تبیین نتایج فوق، می‌توان اظهار کرد که توانمندی‌های اطلاعاتی از طریق شناسایی نیروهای متجاوز و نیز حضور باایمان‌ترین‌ها برای دفاع از کشور منجر به ایجاد رعب و ترس در دل دشمنان و نهایتاً، ایجاد بازدارندگی در مقابل دشمن می‌شود. از سویی دیگر، به کارگیری تجهیزات سبک و به‌روز، تحرک و جابه‌جایی بالای نیروها و تجهیزات، به کارگیری فناوری مدرن، امکانات رزمی منعطف و نیز ساده و سبک بودن ساختار لجستیک نیز به‌عنوان عوامل و شرایط فیزیکی غیرانسانی، چارچوب و قالب مدیریت پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی را می‌سازند. بااین‌وجود، توجه به آموزش در قالب تربیت و آموزش نیروهای عمل‌کننده و یا بهره‌گیری از نیروهای مجرب و آموزش‌دیده نیز بسیار حائز اهمیت است. چرا که باتوجه به اظهارات خبرگان و موارد مندرج در متون مرتبط مردمی کردن جنگ نامتقارن باید همراه با آموزش باشد و این آموزش‌های نظامی در زمان صلح و جنگ می‌تواند تداوم داشته باشد. عامل ساختاری دیگری که تحقیق حاضر آن را شناسایی نموده، قدرت نظامی است. افزون بر این، تکیه بر توان داخلی، توازن تسلیحات نظامی، به کارگیری پدافند غیرعامل در طرح‌ها، تحرک‌پذیری تاکتیک‌های سیال،

حضور سریع و به موقع، کارآمدتر بودن جنگ‌ها، سینرژی یا هم‌افزایی قدرت، ترساندن دشمن و آمادگی دفاعی، سرعت و مانورپذیری بالا، آمادگی رزمی در تمام شرایط، آمادگی نیروی قوی‌تر برای تسلیحات کشتار جمعی، انعطاف‌پذیری در انجام تاکتیک‌ها و نیز واکنش سریع در برابر حملات دشمن، جملگی از مظاهر ایجادکننده و یا نتایج قدرت نظامی بالا می‌باشند.

دومین مقوله از الگوی تحقیق حاضر را عوامل رفتاری/ محتوایی تشکیل داده است. عوامل رفتاری یا محتوایی، تمامی عوامل مرتبط با انسان را که مدیریت آشکار و پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی در بر می‌گیرد. با توجه به نتایج تحقیق، عوامل رفتاری/ محتوایی مؤثر بر مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی شامل ویژگی‌های فردی- روان‌شناختی، ویژگی‌های مدیریتی، قابلیت خلق نوآوری در عملیات نظامی، دانش و آگاهی در حوزه جنگ‌های نامتقارن است. در همین رابطه و در تبیین نتایج فوق، می‌توان اظهار کرد که ویژگی‌های فردی- روان‌شناختی همچون مسائل انگیزشی نیروها، شجاعت، روحیه شهادت‌طلبی، معنویت‌گرایی، احساس مسئولیت، انضباط، خودجوش بودن، وظیفه‌گرایی و نیز شور انقلابی از جمله عوامل مرتبط با انسان هستند که می‌توانند بر مدیریت آشکار و پنهان جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی اثر بگذارند. در عین حال، رهبری و مدیریت جنگ نامتقارن نیز بسیار حائز اهمیت است. در همین رابطه می‌توان به اجرا و اعمال مدیریت موزاییکی برای یک هدف یا اهداف مشترک در حوزه جنگ نامتقارن اشاره نمود. دفاع مسطح یا موزاییکی که در اصطلاح نظامی با نام اجبار دشمن به جنگ زمینی نیز شناخته می‌شود، با کمک جنگ نامتقارن، تحقق خواهد یافت. افزون بر این می‌توان کاربست به موقع نیروهای نظامی در مخاطرات، چانه‌زنی در مذاکرات بین‌المللی، مدیریت درمان، خلاقیت بالای مدیر، مدیریت مردمی و جهادی نیز اشاره نمود که به مدیریت همه‌جانبه جنگ کمک خواهد نمود. چرا که برخورداری از ویژگی‌های مدیریتی در سطح بالا یکپارچگی در امر عملیات، تحکیم و تثبیت قدرت دفاعی بازدارنده مؤثر و پایان‌ناپذیر و نهایتاً سازماندهی نیروهای مردمی از طریق کنترل عملیات روانی وسیع را ممکن خواهد ساخت. در این میان، قابلیت خلق نوآوری در عملیات نظامی، دانش و آگاهی در حوزه جنگ‌های نامتقارن از جمله عوامل رفتاری/ محتوایی دیگری است که در این تحقیق شناسایی گردید. در واقع، مدیریت مبتنی بر تفکر و نوآوری و نیز تسهیل و تلفیق خلاقیت و نوآوری‌های

نظامی در کنار نبوغ و ابتکار در تاکتیک‌های مؤثر رزمی منجر به ابداع روش‌های بدیع، دستیابی به دانش ساخت تجهیزات مختص این حوزه و همچنین، سازماندهی شبکه‌ای اطلاعاتی مردمی و نهایتاً، مدیریت مناسب‌تر جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی خواهد شد.

سومین مقوله از الگوی تحقیق حاضر را عوامل محیطی / زمینه‌ای تشکیل داده است. این عوامل را مجموعه‌ای از مولفه‌های میانجی و واسطه تشکیل می‌دهند. عوامل محیطی سایر عوامل را تسهیل یا محدود می‌کنند و صبغه علی و عمومی دارند. با توجه به نتایج تحقیق، عوامل محیطی / زمینه‌ای مؤثر بر مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی شامل موقعیت جغرافیایی، عوامل اجتماعی و فرهنگی، عوامل اقتصادی، عوامل سیاسی است. در همین رابطه و در تبیین نتایج فوق، می‌توان اظهار کرد که با شناخت نقاط قوت و ضعف دشمن از حیث جغرافیایی و استفاده از جغرافیای منطقه بر علیه دشمن می‌توان به نهادینه‌شدن اصل دفاع سرزمینی در مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی دست یافت. این در حالی است که عوامل اجتماعی و فرهنگی همچون حس نوع‌دوستی و وطن‌پرستی در بین مردم، فرهنگ مقاومت، همگرایی فرهنگی بین کشورهای منطقه‌ای، غالب بودن فرهنگ و ایدئولوژی دینی و متناسب بودن این فرهنگ با اقتضائات اجتماعی، محیطی در کنار عوامل اقتصادی نظیر بالابردن هزینه دشمن، صرف کمترین هزینه و همچنین و عوامل سیاسی نظیر قدرت چانه‌زنی سیاسی و همکاری در عرصه بین‌الملل و به‌کارگیری و یا ایجاد سازوکارهای حقوقی و قانونی در سطح جهانی که بالاترین اولویت را در میان کل عوامل به خود اختصاص داده نیز در کنار عوامل جغرافیایی نقشی مکمل در مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی بازی می‌کنند.

به‌طور کلی الگوی مدیریت جنگ‌های نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی مبتنی بر این واقعیت است که محیط‌های متغیر و گوناگون نیازمند روابط سازمانی متفاوت است. کشورهای مستقل و انقلابی جهان به‌خصوص کشورهای مستقل اسلامی امروز تشنه نظریه‌های نو و منحصر به فردی هستند تا در نظام بین‌المللی آنارشیک، در یک شرایط نابرابر از نظر سطح تکنولوژیک، تسلیحات و توان رزم بتوانند در یک جنگ نامتقارن به رفع و دفع تهدیدات امنیتی بپردازند. عبور از مشکلات و چالش‌های امنیتی و سیاسی کشور، مقابله اثربخش با فشارهای بی‌سابقه قدرت‌های سلطه‌گر؛ تداوم ارزش‌ها و آرمان‌های انقلاب اسلامی و انتقال آن به مسلمانان

جهانی و بهره‌گیری از راه‌های میان‌بر در شرایطی که منابع و زمان در اختیار، بسیار کم و محدود است در سایه به‌کارگیری مدیریت جنگ نامتقارن در حوزه دفاعی نیروهای مردمی محقق می‌شود.

پیشنهاد‌های تحقیق

اشراف اطلاعاتی مستمر، مداوم و شبانه‌روزی از اوضاع سیاسی داخلی و خارجی به جهت استفاده حداکثری از عملیات روانی سیاسی برای حفظ و ارتقای روحیه نیروهای مدافع و درهم شکستن روحیه تهاجمی نیروهای دشمن، طرح‌ریزی متمرکز و اجرای غیرمتمرکز با بهره‌گیری از یگان‌های رزمی کوچک و خودکفای مردمی؛

دفاع همه‌جانبه و چندلایه مردمی در قالب عملیات‌های دفاع ثابت منطقه‌ای، ضد هلی‌برن، دفاع متحرک، تک‌شبهانه، عملیات ویژه و دفاع از کوی و برزن؛

تأکید بر اجرای عملیات‌های دفاع سرزمینی مستمر و شبانه‌روزی علیه واحدهای مهاجم دشمن؛

ذخیره‌سازی اقلام آمادی برای یک دوره زمانی نسبتاً طولانی با تأکید بر خوداتکایی رزمی یگان‌های عمل‌کننده و همچنین، برقراری ارتباطات ایمن، پایدار و چندلایه بین نیروهای مردمی با قابلیت اجرای عملیات در شرایط قطع ارتباط یا کنترل مرکزی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- Aghamohseni Fashmi, A, Mousavi Naqabi, S. (2019). Explanation of social marketing strategies in the general mobilization of popular forces during the holy defense period. Scientific Quarterly of Islamic Revolution Studies, 15(54), 45-66. (in Persian)
- Amarasinghe, Kusal. (2022). Asymmetric Warfare: Applicability of International Humanitarian Law in Non-international Armed Conflicts. Thesis for: Master of Laws (LL.M.)Advisor: Prof. Wasantha Senevirathne.
- Bavarian, F and Sohrabzadeh, F, () , explaining the main approach of managing the country's defense in the Tahami war, sacred defense studies, volume ۱, number ۲, serial number ۱۴, pp. 151-184. (in Persian)
- Caforio, Giuseppe. (2018). The Sociology of the Military and Asymmetric Warfare. 10.1007/978-3-319-71602-2_26.
- Fahimi Khamene, A (2020). Elaboration of Hwaniroz doctrine with emphasis on uneven war. University and Higher Research Institute of National Defense and Strategic Research, Strategic Publishing Center.
- Farisabadi, S (2019). Investigation of special operations in irregular wars. Publisher of the Islamic Revolutionary Guard Corps, Ground Force, Shahada Publications (in Persian)
- Galily, Daniel & Schwartz, David. (2021). From “Shock and Awe” to Asymmetric Warfare in Modern Military Warfare. Open Journal for Studies in History. 4. 85-92. 10.32591/coas.ojsh.0402.04085g.
- Halkis, Mhd & Yacobus, David & Suhirwan, Suhirwan. (2022). COVID-19 pandemic emergency for the doctrine of asymmetric warfare. International journal of health sciences. 7677-7695. 10.53730/ijhs.v6nS6.12159.
- Hobbs, Wayne & Dexter, Patricia & Egudo, M.. (2022). Towards an analytical framework for the study of asymmetric warfare.
- Izadai Ara, S (2018). Asymmetric wars in Syria and its impact on the future of the Islamic revolution. Qom University of Islamic Education (in Persian)
- Kolivand, K, Qalkhanbaz, Z (2019). Identification of unequal operation components. Publications of the Islamic Republic of Iran Army, Khatam al-Anbia Air Defense Bas
- Maleki, N (2022). The position of asymmetric warfare in the defense strategy of the Islamic Republic of Iran. Master's degree. Ayatollah Azami Boroujerdi University (RA), Faculty of Humanities(in Persian)
- Mohammad Hossein, H (2018), Air and Space Force/Asymmetric War. Army of the Islamic Republic of Iran, Command College and Aja Headquarters, Dafos Publications(in Persian)
- Nasr Esfahani, A., Ostadi, R., Haqgo, J. (2020) Review of new developments in future research methods, Islamic Revolution Future Research Journal, 1 (3), 111-153
- Sohrewordi, S, H,S and Qayyum. (2021). Paraplegic Dimensions of Asymmetric Warfare: A Strategic Analysis of Resilience Policy Plan. Strategic Studies. 41. 34-47. 10.53532/ss.041.03.0045
- Warfare, W. B. (2014).https://en.Wikipedia.org/wiki/bruce_Edwards_Ivins/.
- Watt, B. D. (2011, AUG). The Maturing Revolution in Military Affairs.

